

Metody włączania interesariuszy w procesy rewitalizacji

Jarosław Ogrodowski

Częstochowa, 12 października 2016 r.

O mnie:

Jarosław Ogrodowski

– ekspert w zakresie rewitalizacji i partycypacji społecznej; w latach 2014-15 pracował w Biurze ds. Rewitalizacji i Rozwoju Zabudowy Miasta w Urzędzie Miasta Łodzi, gdzie zajmował się m.in. tworzeniem Założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji Łodzi 2020+ i Gminnego Programu Rewitalizacji Łodzi 2020+; współprowadził Projekt Pilotażowy w zakresie rewitalizacji realizowany przez Urząd Miasta Łodzi na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju.

Podstawy wiedzy o partycypacji społecznej

Proponowana DEFINICJA:

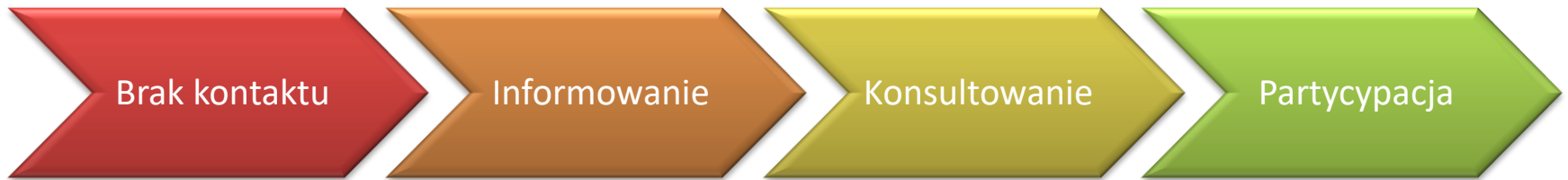
Partycypacja społeczna to udział jednostek, grup i całości społeczności lokalnych w podejmowaniu decyzji publicznych w sprawach ich dotyczących.

Podstawy wiedzy o partycypacji społecznej

- Doświadczenia wielu krajów pokazują, że warunkiem dobrego rządzenia jest udział obywateli w podejmowaniu publicznych decyzji , świadome i aktywne uczestnictwo mieszkańców we współdecydowaniu o sprawach ich gminy czy dzielnicy.
- Efektywna i skuteczna partycypacja wymaga jednak uruchomienia szczególnego procesu, w którym społeczność lokalna jest nie tylko adresatem, lecz także współtwórcą wypracowywanych rozwiązań.
- Współdecydowanie sprawdza się bowiem jedynie w społeczności, która rozumie sens działania na rzecz dobra wspólnego chce brać w nim udział. Chodzi więc także o rozwijanie kompetencji obywatelskich wśród mieszkańców, bez czego partycypacja może być pozorna, fasadowa.

Podstawy wiedzy o partycypacji społecznej

- Drabina partycypacji:

Podstawy wiedzy o partycypacji społecznej

Brak kontaktu

- Brak kontaktu władzy z mieszkańcami jest dziś nie tylko formą sprawowania władzy skrajnie złą, ale też – niezgodną z prawem. Wiele przepisów prawa nakłada na władze **OBOWIĄZEK** utrzymywania kontaktu z mieszkańcami co najmniej na poziomie udostępniania im informacji publicznej.

Informowanie

- **Informowanie** to najprostsza forma uczestnictwa, angażująca obywateli w najmniejszym stopniu. Działania władz sprowadzają się do poinformowania obywateli o decyzjach ich dotyczących. Nie ma tutaj miejsca na jakikolwiek aktywny wpływ ludzi na kształt podejmowanych przez władzę działań, sprowadza ich jedynie do roli biernych odbiorców.

Konsultacje

- **Konsultowanie** jest kolejnym „stopniem” na drabinie partycypacyjnej ze względu na zwiększony udział obywateli w prowadzonych działaniach. Poza poinformowaniem, władza daje obywatelom możliwość wypowiedzenia się na temat planowanych działań. Osoby uczestniczące w konsultacjach występują niejako w roli „doradców”, których pyta się o zdanie i opinie w konkretnej sprawie. Głosy obywateli są więc rozważane, choć nie ma gwarancji, że zostaną wzięte pod uwagę. Obecnie, ze względu między innymi na regulacje prawne, jest to jedna z najpopularniejszych form partycypacji obywatelskiej w Polsce.

Partycypacja

- **Współdecydowanie** jest najwyższym stopniem partycypacji obywatelskiej ze względu na pełne partnerstwo pomiędzy władzą a obywatelami polegające na przekazaniu obywatelom części kompetencji (ale i tym samym odpowiedzialności) dotyczących podejmowanych działań i decyzji. Poniekąd to wprowadzenie przez władzę w życie prostego (choć bardzo trudnego w rzeczywistości) założenia, że „ludzie wiedzą lepiej, czego im potrzeba”. Tym samym obywatele mają realny wpływ na planowane, dotyczące ich (bezpośrednio lub pośrednio) działania.

Partycypacja to nie tylko konsultacje społeczne

- Istnieje wiele różnych form, które mogą angażować mieszkańców w proces podejmowania decyzji. To m.in.
 - Spacery badawcze
 - Mobilne punkty konsultacyjne
 - Stały punkt konsultacyjno-informacyjny
 - Wizyty w podwórkach lub mikro-festyny sąsiedzkie
 - Wywiady (badania jakościowe)
 - Sondy, ankiety (badania ilościowe)
 - Pula środków, o której decydują sami mieszkańcy (jak budżet partycypacyjny)
 - Możliwość zgłoszenia własnych zadań przy wkładzie koncepcyjnym lub niematerialnym (inicjatywa lokalna)
 - Debaty

Informacja w partycypacji

- Podjęcie decyzji musi poprzedzać informacja na temat planowanych działań
- Jak informujemy?
 - **Rzetelnie** (plusy i minusy proponowanych rozwiązań)
 - **Powszechnie** (media dostosowane do odbiorców, najlepiej różnorodne: plakaty na klatkach, internet, radio, bezpłatna gazeta, „poczta pantoflowa”)
 - **W odpowiednim czasie** (informacja musi być podana odpowiednio wcześniej)
 - W formie dostosowanej **do kompetencji odbiorców** (prosty język, jasnopis.pl)

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji: art. 5, 6 i 7

Należy zwrócić uwagę, że partycypacji społecznej jest poświęcony odrębny rozdział ustawy, umieszczony zaraz po przepisach ogólnych.

W czym i jak partycypują interesariusze?

- **Art. 5. 1.** Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji, o którym mowa w art. 7.

KOMENTARZ: Partycypacja dotyczy wszystkich etapów procesu rewitalizacji: przygotowania GPR, realizowania go i ewaluowania. Szczególnymi formami partycypacji są: udział interesariuszy w konsultacjach i Komitecie Rewitalizacji.

Interesariusze w rewitalizacji

- **Art.2.2. Interesariuszami rewitalizacji, zwanymi dalej „interesariuszami”, są w szczególności:**
 1. mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczysti nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
 2. mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
 3. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
 4. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
 5. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
 6. organy władzy publicznej;
 7. podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji:

art. 5

Ust. 2. Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji, o których mowa w ust. 1, polegają w szczególności na:

- 1) poznaniu **potrzeb i oczekiwań** interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- 2) prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań **edukacyjnych i informacyjnych** o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- 3) inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu **dialogu** między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- 4) zapewnieniu **udziału** interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- 5) **wspieraniu inicjatyw** zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- 6) zapewnieniu **w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny** rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji:

art. 5

Ust. 3. W toku przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji dąży się, aby działania, o których mowa w ust. 2, skutkowały wypowiedzeniem się przez **wszystkich** interesariuszy, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt 1, oraz **wszystkich** interesariuszy prowadzących na obszarze rewitalizacji działalność, o której mowa w art. 2 ust. 2 pkt 3 i 4.

KOMENTARZ: Przepis ten należy odczytywać jako wymóg zadbania o **szerokie uczestnictwo w dialogu**. Nie wystarczy samo „zapewnienie możliwości zabrania głosu” (dostępu do dialogu); władza gminna musi dążyć do faktycznego uczestnictwa mieszkańców w dialogu. Samo zapewnienie dostępu nie spełnia wymogów dobrego procesu partycypacyjnego.

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji: art. 5

- 3. Formami konsultacji społecznych są:
 - 1) zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej lub formularzy zamieszczonych na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej;
 - 2) spotkania, debaty, warsztaty, spacer studyjny, ankiety, wywiady, wykorzystanie grup przedstawicielskich lub zbieranie uwag ustnych.
- 4. Konsultacje społeczne prowadzi się z wykorzystaniem formy, o której mowa w ust. 3 pkt 1, oraz co najmniej dwóch form, o których mowa w ust. 3 pkt 2.
- **KOMENTARZ:** Przepis definiuje **formy konsultacji**. Obowiązkowe jest zbieranie uwag (ust 3 p 1) oraz co najmniej dwie z ośmiu form wymienionych w ust 3 p 2.

Komitet Rewitalizacji

- **Art. 7. 1.** Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Dopuszcza się powołanie osobnych Komitetów Rewitalizacji dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji.
- 2. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji ustala się uwzględniając funkcję Komitetu, o której mowa w ust. 1, oraz zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli.
- 3. Zasady, o których mowa w ust. 2, określa, w drodze uchwały, rada gminy przed uchwaleniem gminnego programu rewitalizacji albo w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia jego uchwalenia. Podjęcie uchwały jest poprzedzone konsultacjami społecznymi. Uchwała nie stanowi aktu prawa miejscowego.
- 4. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta niezwłocznie po podjęciu przez radę gminy uchwały, o której mowa w ust. 3, powołuje, w drodze zarządzenia, Komitet Rewitalizacji.

Komitet Rewitalizacji

- 5. W przypadku gdy Komitet Rewitalizacji został powołany przed uchwaleniem gminnego programu rewitalizacji, w programie tym określa się niezbędne zmiany w uchwale, o której mowa w ust. 3, w tym dotyczące powołania Komitetu Rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji objętego tym programem.
- 6. Zmiana uchwały, o której mowa w ust. 3, w sposób zgodny z gminnym programem rewitalizacji, następuje niezwłocznie po uchwaleniu tego programu. Po zmianie uchwały wójt, burmistrz albo prezydent miasta zmienia zarządzenie powołujące Komitet Rewitalizacji.
- 7. Obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji zapewnia wójt, burmistrz albo prezydent miasta.
- 8. W przypadku gdy Komitet Rewitalizacji zajmuje stanowisko w drodze głosowania, przedstawiciele gminy, gminnych jednostek organizacyjnych, w tym gminnych osób prawnych, nie biorą udziału w głosowaniu, jeżeli dotyczy ono projektów dokumentów, których opracowanie jest zadaniem wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

Komitet Rewitalizacji

KOMENTARZ: Komitet Rewitalizacji jest swoistym forum, na którym zróżnicowani interesariusze mogą dyskutować swoje stanowiska w sprawach rewitalizacji i formułować z kolei wspólne stanowisko wobec władz gminy.

- Komitet może być powołany przed lub po uchwaleniu GPR (nie później, niż 3 miesiące od jego uchwalenia).
- W obu przypadkach komitet jest powoływany zarządzeniem prezydenta, ale – na podstawie wcześniejszej uchwały rady gminy o zasadach jego powoływania i działania.
- Projekt tej uchwały podlega z kolei obowiązkowym konsultacjom (ust. 3). Tak więc cała procedura jest dość czasochłonna i należy to uwzględnić w kalendarium prac.

Dziękuję za uwagę!